

KÖZGAZDASÁG.

Frank A. Vanderlip Budapesten.

Érdekes külföldi vendégünk van tegnap óta: Mr. Frank A. Vanderlip. Vanderlip az amerikai üzleti világ egyik kitünősége, ki az aktív üzleti pályáról azért vonult vissza, hogy széleskörű és végtelenül becses publicisztikai működést fejthessen ki a világ, illetően Európa ujjaépítése érdekében. Mert Vanderlip valamennyi munkáján: könyvein és cikkein, az az alapgondolat vonul végig, hogy az egész világ és így Amerika sorsa is Európa rendbehozatalától függ. Hogyan lehet az amerikai aranykészletet „meglékelni“ Európa javára? Ennek a módját keresi Vanderlip és erre már régóta konkrét terve is van. Igaz, hogy a terv megszületése óta a gazdasági viszonyok Amerikában lényegesen megjavultak, de azért Vanderlip most is ragaszkodik koncepciójának alapvonalaihoz. Vanderlip amerikai segítséggel meg szeretné szervezni az *európai egyesült államok aranytartalékbankját*. Ez aranyfedezettel dollárpénzt bocsátana ki. Egymilliárd aranyfedezetre ötmilliárd papírdollár volna kibocsátható. Ennek a középponti jegybanknak minden országban meg volna a maga fiókbankja, mely az illető ország bankjegyszükségletének lebonyolításáról gondoskodnék, úgy hogy bankszerű fedezet: bankváltó, lombard, jelzálogkölcsön stb. ellenében dollárbankjegyekben hitelt adna. Az érintett államok a dollárbankjegyek mellett, sürgős szükségleteik fedezésére, egyelőre tovább nyomtatnák államjegyeiket, az utóbbiak azonban rövid idő múlva ugyis automatikusan beleolvadnának a dollárjegybe. A terv megvalósításának sok a tárgyi akadálya, a népek egymás elleni bizalmatlansága, Európa ki nem forrott volta. (Vanderlip legutóbb maga is elismerte, hogy a jelen pillanatot nem látszik egészen alkalmasnak az amerikai igénybevétel valóraváltására.) Ezenkívül még a Vanderlippel rokonszenvező gazdasági szakírók is egy egész sereg ellenvetést hoznak föl: hogy az új intézmény érintené az egyes államok gazdasági függetlenségét, hogy az államok egyelőre nem mondhatnának le a bankjegyszaporítás adta pénzforrásról (a miért ennek a tervnek megvalósítását csak nagyobb külföldi kölcsönrel kapcsolatban tudnák elképzelni). De azért mindenki elismeri az eszme nemes és életrevaló voltát és azt, hogy komoly tárgyalásoknak lehet alapja. Vanderlippel egy csapáson halad a mi Walder Gyulánk is, azzal a különbséggel, hogy a Walder-féle rekonstrukciós bank kizáróan az állam, az ipar és a kereskedelem hitel-szükségletének kielégítésére szorítkoznék. Vanderlip kiinduló pontja, hogy a világ gazdasági bajainak oka abban az aránytalanságban keresendő, mely az egyik földrész vásárlóereje és a másik túltermelése között fönmáll, mindenesetre helytálló, az *európai egyesült-államok* terve pedig ideálisan szépnek mondható.

*

Vanderlip egyike azoknak az amerikaiaknak, kik a kötött békét revízióra szorulóknak, a jóvátételt pedig mostani formájában és mértékében gazdasági képtelenségnek tartják. A mi a győztes államok amerikai tartozásait illeti, elintézési módja a következő: Az adós *európai államoknak*, függetlenül a német jóvátételtől, el kell ismerni és meg kell fizetni amerikai tartozásukat, viszont az amerikaiaknak minden így kapott dollárt Európa rekonstrukciójára kell fordítani. A visszafizetett összeg legnagyobb részéből mozgó hitelalap volna teremthető, melyet az egyes népeknek meghatározott produktív célokra kellene kölcsön adni.

Méltánytalannak és erkölcstelennek tartja egyes európai államoknak azt a követelését, mely

szerint akkor szállítják le a német jóvátételt, ha Amerika az adósságokat elengedi. Ez annyit jelentene, hogy Amerikával akarnák megfizettetni azt, a mit a saját érdekükben ugyis meg kell majd cselekedniök. Mindenesetre ezeknek a függő adósságoknak rendezése nélkül Európa nem térhet vissza a gazdasági stabilizáció állapotába. A rekonstrukcióval kapcsolatban, a fejlettebb amerikai gazdasági kultúra segítségével, célszerűbb gazdasági termelőmódra és eljárásra és okszerű termelésre akarja nevelni Kelet-Európa népeit, köztük minket is.

Mindenekelőtt áll az a tétel, hogy minden kibontakozást meg kell előzni a jóvátétel és a leszerelés kérdésének a gazdasági célszerűség követelése szerint való elintézésének. Nemzetközileg úgy látja, hogy a világ ma két táborra szakadt. Az egyikhez tartoznak azok az államok, melyek tulságosan sűrű népességük és tul-iparosodásuk folytán, külföldi piacokra vannak utalva és így a gazdasági kibontakozás utját keresik. Ezekhez tartoznak az angolok, a németek, az északi népek, a belgák, az olaszok és a csehek. A másik táborban pedig a franciák vezetése alatt a lengyelek, délszlávok és a románok vannak együtt, kik félelemből a gyűlölet és a szurony politikáját hirdetik.

A világpolitika legfőbb kérdésének ma is nem az orosz, hanem a német kérdést tartja, mert Németország pusztulása rombadöntené Európát.

*

Ime, így gondolkodik az a férfit, a kit most vendégül tisztelhetünk. Terveit meg lehet bírálni, de ahhoz kétség sem fér, hogy jót akar és olyan emelkedett gazdasági felfogásból indul ki, mely kifinomult voltánál fogva, már a legtisztább altruizmus-hoz közeledik. Ezért szívesen köszöntjük Frank Vanderlip urat itt Budapesten. Szívesen, de minden tulás nélkül. Utóvégre egy kiváló amerikai publicista és üzletember tanulmányutjáról van szó, a melyhez kár volna vérmes reményeket fűzni. Mi tiszteljük és becsüljük barátainkat, de a talpraállításunkat egyelőre csak a saját erőnktől várjuk.